

**APPÈL MET DIE OOG OP
REGSHERSTEL**

'N GEREFORMEERD KERKREGTELIKE STUDIE

GJ MEIJER

APPÈL MET DIE OOG OP REGSHERSTEL

'N GEREFORMEERD KERKREGTELIKE STUDIE

GJ Meijer
B.A., Th.M.

Proefskrif voorgelê vir die graad Philosophiae Doctor aan die Noordwes-Universiteit
(Potchefstroomkampus)

Promotor: Prof dr A le R du Plooy

Hulppromotor: Prof dr M te Velde (TU, Kampen Nederland)

Potchefstroom

2006

OPSOMMING

Konflik en verongelyking is eie aan die mens se gebroke bestaan. Die kerk van Christus is nie daarvan gevrywaar nie. Verskeie weë kan gevolg word om konflikte in die kerk op te los. In hierdie studie gaan dit oor regsherstel by wyse van beroep op 'n meerdere vergadering, soos dit in Artikel 31 Kerkorde gereël word.

Probleemstelling

Skriftuurlike begroning van die reg tot appèl ontbreek tot 'n groot mate in die Gereformeerde kerkreg. Daarmee saam is daar 'n gebrek aan 'n duidelike omlyning van die begrip 'verongelyk' in Artikel 31 Kerkorde. Wat die praktyk in die GKSA betref, is sinode-uitsprake oor appèlle deurgaans van so 'n aard dat daar geswyg word oor die pad wat gevolg moet word om versoening te bewerk. Dit het tot gevolg dat die uitslag van 'n appèl nie noodwendig tot oplossing van die konflik en herstel van gebroke verhoudings bydra nie.

Doelstelling en werkwyse

Met hierdie studie word gepoog om:

- deur middel van Skrifstudie te bepaal wat die skriftuurlike grondslag vir appèl en regsherstel in die Gereformeerde kerkreg is;
- vas te stel wat die wese en inhoud van appèl in die Gereformeerde kerkreg is;
- die funksionering, hantering en toepassing van appèl met die oog op regsherstel in die GKSA te evalueer en leemtes in hierdie verband aan te spreek.

Bevindings

Regsherstel vind plaas wanneer:

- 'n appèl volgens duidelik geformuleerde norme beoordeel is;
- 'n uitspraak ooreenkomstig dieselfde norme gelewer is;
- die nodige aksies onderneem is om die partye wat by die appèl betrokke is met mekaar te versoen.

Indeling

Die studie word in vier hoofde verdeel:

- skriftuurlike begroning van appèl met die oog op regsherstel;
- historiese ontwikkeling van appèl met die oog op regsherstel;
- prinsipiële omlyning van appèl met die oog op regsherstel;
- praktiese hantering van appèl met die oog op regsherstel;

Ter afronding word die navorsingsvrae wat uit probleemstellings voortvloei, by wyse van slotstellings beantwoord.

ABSTRACT

Conflict and injustice are endemic to the imperfectness of human existence, and the Church of Christ is not immune to them. Various means can be adopted to solve conflict in the church. This study is concerned with legal restitution through calling at a major assembly, as provided in Article 31 Church Order.

Statement of the problem

Biblical grounds for the right of appeal are largely lacking in the Reformed church polity. In addition, there is no clear definition of the concept 'injustice' in Article 31 Church Order. In the case of appeals brought to a synod of the RCSA, the verdict usually contains no guidelines on how the matter should be dealt with in practice in order to effect reconciliation. Consequently, the outcome of an appeal does not necessarily contribute to the solution and restoration of broken relationships.

Aim and method of work

This study endeavours to

- determine the biblical grounds of appeal and legal restitution in Reformed church polity through scriptural study;
- establish the essence and content of appeal in Reformed church polity; and
- examine the functioning, treatment and application of appeal with a view to legal restitution in the RCSA, and address shortcomings in this respect.

Findings

Legal restitution occurs when

- an appeal is judged according to clearly defined norms;
- the verdict rests on the same norms; and
- the necessary steps had been taken to reconcile the parties involved in the appeal.

Organisation

The study is divided into four main sections:

- biblical foundation of appeal with a view to legal restitution;
- historical development of appeal with a view to legal restitution;
- fundamental definition of appeal with a view to legal restitution; and
- practical treatment of appeal with a view to legal restitution.

Finally, the research questions born from the problem statement are answered by means of concluding statements.

SLEUTELTERME / KEY TERMS

▪ Verongelyk	▪ Been wronged
▪ Verontreg	▪ Injustice
▪ Reg van appèl	▪ Right of appeal
▪ Meerdere vergadering	▪ Major assembly
▪ Regsherstel	▪ Legal restitution
▪ Versoening	▪ Reconciliation
▪ Kerkreg	▪ Church polity
▪ Artikel 31 Kerkorde	▪ Article 31 Church Order
▪ Appèlprosedure	▪ Procedure for appeal

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1: INLEIDING

1.1 ORIËNTASIE	1
1.2 PROBLEEMSTELLINGS	2
1.3 AKTUALITEIT	5
1.4. NAVORSINGSDOELSTELLINGS EN -VRAE	5
1.4.1 Navorsingsdoelstellings	5
1.4.2 Navorsingsvrae	6
1.5 SENTRAAL TEORETIESE ARGUMENT	6
1.6 METODE VAN ONDERSOEK	7
1.7 INDELING	7
1.8 TEGNIESE ASPEKTE	8
1.8.1 Afkortings	8
1.8.2 Ekskursies en bylaes	8
1.8.3 Bronverwysings en bronnelys	9

HOOFSTUK 2: SKRIFTUURLIKE BEGRONDING

2.1 INLEIDENDE OPMERKINGS	10
2.1.1 Die Skrif as primêre bron	10
2.1.2 Skrifhantering	10
2.1.3 Werkwyse	12
2.2 ALGEMENE SKRIFONDERSOEK	13
2.2.1 Reg en geregtigheid	13
2.2.1.1 Reg en geregtigheid in die Ou Testament	13
2.2.1.2 Reg en geregtigheid in die Nuwe Testament	15
2.2.2 Regspreek en regspraak	17
2.2.2.1 Regspreek en regspraak in die Ou Testament	17
2.2.2.2 Regspreek en regspraak in die Nuwe Testament	19
2.2.3 Beroep doen op	22
2.2.3.1 Beroep doen op in die Ou Testament	22
2.2.3.2 Beroep doen op in die Nuwe Testament	23
<i>Ekskursie 1: Paulus se beroep op die keiser</i>	24
2.2.4 Versoen en versoening	25

2.2.4.1	Versoen en versoening in die Ou Testament	25
2.2.4.2	Versoen en versoening in die Nuwe Testament	27
2.2.5	Diagram van Hebreuse, Griekse, Latynse en Afrikaanse begrippe	31
2.2.6	Onderlinge verband tussen begrippe	31
2.3	BESONDERE SKRIFONDERSOEK	31
2.3.1	Die Skrif oor die verontregte	31
2.3.1.1	Die verontregte se reg op regspraak	31
2.3.1.2	Die verontregte se motief vir regspraak	32
2.3.1.3	Die verontregte se doel met regspraak	34
2.3.2	Die Skrif oor die verontregte se saak	36
2.3.3	Die Skrif oor die regter	37
2.3.3.1	Die regter se posisie	37
	<i>Ekskursie 2: Die (skeids)regter in 1 Korintiërs 6</i>	45
	<i>Ekskursie 3: Die Talmud oor die Sanhedrin en appèl</i>	49
2.3.3.2	Die regter se gawes en ingesteldheid	50
2.3.3.3	Die regter se taak	51
2.3.4	Die Skrif oor die proses van regspraak	53
2.3.4.1	Bekendmaking van vermeende verontregting	53
2.3.4.2	Ondersoek van vermeende verontregting	56
2.3.4.3	Regsuitspraak	58
2.3.5	Die Skrif oor regsherstel as doel en gevolg van regspraak	60
2.4	RESULTAAT VAN SKRIFONDERSOEK	62
2.4.1	Kerklike appèl 'n <i>non liquet</i> ?	63
2.4.2	Die verontregte	65
2.4.3	Die verontregte se saak	66
2.4.4	Die regter	67
2.4.5	Regspraak	69
2.4.6	Regsherstel	71
 HOOFSTUK 3: HISTORIESE ONTWIKKELING		
3.1	INLEIDENDE OPMERKINGS	73
3.2	APPÈL IN DIE VROEË EUROPESE REG	74
3.3	APPÈL IN DIE VROEË EUROPESE KERKREG	76
3.4	APPÈL IN DIE GEREFORMEERDE KERKREG – EERSTE ONTWIKKELINGE	81
3.4.1	Calvyn	81
3.4.2	Franse Gereformeerde kerke	83

3.4.3	Lyn van denke en doen	85
3.5	APPÈL IN DIE GEREFORMEERDE KERKREG – VERDERE ONTWIKKELINGE	86
3.5.1	Konvent van Wesel 1568	86
3.5.2	Eerste Gereformeerde sinodes in die Nederlande	87
3.5.2.1	Sinode Emden 1571	88
3.5.2.2	Sinode Dordrecht 1574	90
3.5.2.3	Sinode Dordrecht 1578	90
3.5.2.4	Sinode Middelburg 1581	91
3.5.2.5	Sinode 's Gravenhage 1586	94
3.5.2.6	Sinode Dordrecht 1618/19	94
3.5.3	Lyn van denke en doen	96
3.6	APPÈL IN DIE GEREFORMEERDE KERKREG – ONTWIKKELINGE NA 1618/19	98
	<i>Ekskursie 4: Voetius oor appèlreg</i>	98
HOOFSTUK 4: PRINSIPIËLE OMLYNING		
4.1	INLEIDENDE OPMERKINGS	102
4.2	APPÈL IN DIE KERKLIKE EN BURGERLIKE REG: ONDERLINGE VERHOUDING	102
4.2.1	Bipolêre verhouding	103
4.2.2	Polêre verhouding	105
4.2.3	Gesinchroniseerde verhouding	106
4.2.4	Slotsom	109
4.3	BEGRIPSBEKRYWING	110
4.3.1	Appèl in die burgerlike reg	110
4.3.2	Appèl in die Gereformeerde kerkreg	114
	<i>Ekskursie 5: Appèl, beswaar en revisie</i>	115
4.3.3	Regsherstel in die Gereformeerde kerkreg	117
4.3.4	Appèl met die oog op regsherstel	118
4.4	BESKRYWING VAN WESENLIKE ASPEKTE	120
4.4.1	Wesenlike aspekte met betrekking tot die appellant	120
4.4.1.1	Die appellant se gronde vir appèl	120
4.4.1.2	Die appellant se motief vir appèl	124
4.4.1.3	Die appellant se doel met appèl	128
4.4.2	Wesenlike aspekte met betrekking tot die partye	130
4.4.2.1	Identifisering van die partye betrokke by die appèl	130
4.4.2.2	Die 'derdes'	132

4.4.2.3	Advokaat by appèl	133
4.4.3	Wesenlike aspekte met betrekking tot die appèlskrif	134
4.4.3.1	Reëls vir appèl	134
4.4.3.2	Maatstaf vir appèl	137
4.4.3.3	Vorm van appèl	138
4.4.3.4	Tyd van appèl	141
4.4.3.5	Kennisgewing van appèl	143
4.4.3.6	Indiening van appèl	143
4.4.3.7	Aantal appèlle	145
4.4.4	Wesenlike aspekte met betrekking tot die regter	147
4.4.4.1	Beroepsinstansies	147
4.4.4.2	Appèlkommissie, appèldeputate, appèlkollege	150
4.4.4.2.1	Appèlkommissie	150
4.4.4.2.2	Appèldeputate	151
4.4.4.2.3	Appèlkollege	153
4.4.4.2.4	Slotsom: wie moet regspraak?	156
4.4.4.3	Toegang tot die burgerlike regter	159
4.4.5	Wesenlike aspekte met betrekking tot die behandeling van die appèl	162
4.4.5.1	Ontvanklikheid	163
4.4.5.1.1	Bereidwilligheid tot regspraak	163
4.4.5.1.2	Maatstaf vir ontvanklikheid	164
4.4.5.1.3	Besluit oor ontvanklikheid	167
4.4.5.2	Grondtoon	167
4.4.5.2.1	Grondreëls vir kerklike regspraak	168
4.4.5.2.2	Kerklike klimaat en styl	172
4.4.5.3	Die saak op tafel	176
4.4.5.3.1	Die saak op die klassistafel	176
4.4.5.3.2	Die saak op die sinodetafel	178
4.4.5.4	Proses van behandeling	180
4.4.5.4.1	Regsondersoek	180
4.4.5.4.2	Regsvinding	182
4.4.5.4.3	Proses-verbaal	185
4.4.6	Wesenlike aspekte met betrekking tot die uitspraak oor appèl	185
4.4.6.1	Verantwoorde uitspraak	185
4.4.6.2	Kerklike uitspraak	187
4.4.6.2.1	Slotbevinding	187
4.4.6.2.2	Pastorale regspraak	187

4.4.6.2.3	Implikasies en advies	188
4.4.6.3	Regskragtige uitspraak	190
4.4.6.3.1	Uitspraak van mindere vergadering nietig verklaar?	191
4.4.6.3.2	Effektuering van uitspraak	195
4.4.6.4	Wanneer 'n appèl in proses is	196
4.5	APPÈL EN ALTERNATIEWE METODES VAN GESKILBESLEGTING	198
4.5.1	Inleidende opmerkings	198
4.5.2	Arbitrasie	198
4.5.3	Mediasie	200
4.5.4	Bindende advies	202
4.5.5	Kommissie van wyse persone	203
4.5.6	Kerkvisitasie	204
4.5.7	Slotsom	205
4.6	SINTESE	206
4.6.1	Partye	206
4.6.2	Appèlskrif	207
4.6.3	Regter	208
4.6.4	Regspraak	209
4.6.5	Regsherstel	211
HOOFSTUK 5: PRAKTIESE HANTERING		
5.1	INLEIDING	212
5.2	TEORIE EN PRAKTYK VAN APPÈL MET DIE OOG OP REGSHERSTEL IN DIE GKSA	212
5.2.1	Kerklike appèl en die kerkregtelike stand van sake, 1652 tot 1859	212
5.2.1.1	Eerste periode: Die kerk onder beheer van die Oos-Indiese Kompanjie (1652-1795)	213
5.2.1.2	Tweede periode: Die kerk onder regstreekse staatsbestuur (1795-1843)	217
5.2.1.3	Derde periode: Die kerk op die kruispad (1843-1859)	222
5.2.1.4	Samevatting: Kerklike appèl in die jare 1652 tot 1859	224
5.2.2	Artikel 31 KO en die goedgekeurde appèlprosedure	224
5.2.2.1	Redaksiegeskiedenis van Artikel 31 KO	224
5.2.2.2	Ontwikkeling van 'n appèlprosedure	226
5.2.3	Appèl in praktyk	233
5.3	APPÈLPROSEDURES IN ANDER KERKE	249
5.3.1	Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt)	249
5.3.2	Protestantse Kerk in Nederland	252

5.3.3	Gereformeerde Gemeenten	257
5.3.4	Orthodox Presbyterian Church	261
5.3.5	Christian Reformed Church in North America	264
5.3.6	Free Church of Scotland	268
5.3.7	Resultaat	271
5.3.7.1	Kennisgewing van appèl	272
5.3.7.2	Indiening van appèl	272
5.3.7.3	Inhoud van appèl	273
5.3.7.4	Die partye	274
5.3.7.5	Die regsprekende vergadering	274
5.3.7.6	Behandeling van appèl	276
5.3.7.7	Slotbepaling	280
5.4	EVALUERING VAN DIE APPÈLPROSEDURE EN -PRAKTYK VAN DIE GKSA	280
5.4.1	Partye	280
5.4.1.1	Partye: die norm	280
5.4.1.2	Partye: die appèlprosedure aan die norm getoets	281
5.4.1.3	Partye: die praktyk aan die norm getoets	282
5.4.1.4	Partye: bevinding	283
5.4.2	Appèlskrif	285
5.4.2.1	Appèlskrif: die norm	285
5.4.2.2	Appèlskrif: die appèlprosedure aan die norm getoets	285
5.4.2.3	Appèlskrif: die praktyk aan die norm getoets	286
5.4.2.4	Appèlskrif: bevinding	287
5.4.3	Regter	288
5.4.3.1	Regter: die norm	288
5.4.3.2	Regter: die appèlprosedure aan die norm getoets	289
5.4.3.3	Regter: die praktyk aan die norm getoets	289
5.4.3.4	Regter: bevinding	290
5.4.4	Regspraak	291
5.4.4.1	Regspraak: die norm	291
5.4.4.2	Regspraak: die appèlprosedure aan die norm getoets	292
5.4.4.3	Regspraak: die praktyk aan die norm getoets	293
5.4.4.4	Regspraak: bevinding	300
5.4.5	Regsherstel	303
5.4.5.1	Regsherstel: die norm	303
5.4.5.2	Regsherstel: die appèlprosedure aan die norm getoets	303
5.4.5.3	Regsherstel: die praktyk aan die norm getoets	303

5.4.5.4	Regsherstel: bevinding	305
5.5	LEEMTES EN REMEDIE	305
5.5.1	Identifisering van leemtes	306
5.5.2	Remedie: handhawing van die norm in die praktyk	308
5.5.2.1	Norm en prosedure	308
5.5.2.2	Die norm in praktyk	309
5.5.2.3	Redaksie van Artikel 31 KO	311
HOOFSTUK 6: SLOTSTELLINGE		
6.1	EERSTE VRAAG: SKRIFTUURLIKE GRONDSLAG	312
6.2	TWEEDE VRAAG: APPÈL IN DIE KERKORDE	314
6.3	DERDE EN VIERDE VRAAG: PRINSIPE EN PRAKTYK	315
6.4	VYFDE EN SESDE VRAAG: APPÈL IN DIE GKSA, LEEMTES EN REMEDIE	317
6.5	TEN SLOTTE	319
BYLAES		
	Bylae 1: Kerkorde artikels waarna in die studie verwys word	320
	Bylae 2: Appèlprosedure van die GKSA	326
	Bylae 3: Stappenplan voor de behandeling van een kerkrechtelijke casus	329
	Bylae 4: Handreiking voor de behandeling van appèlzaken	331
BRONNELYS		
	Bronnelys	336
	Aanvullende Bronnelys	359